

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

21. Quo ordine Episcopi, & alii teneantur superflua honorum
Ecclesiasticorum erogare in opera pia? Et an Ecclesiastici ex fructibus
beneficii possint filios spurios alere, & dotem filiae spuriae dare? ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

prophane infamantur: & vtrumque est sacrilegium, Ent autem peccatum mortale, si quantitas profusio- nis magna fit. Et tandem censetur magna; non est attendenda mensura furti, nam quantitas, quae in fu- ro constitueret in prophana effusione, sed longe ma- ior. Quomodo vero hae profusio speciale peccatum est, ita etiam auara, & inordinata re- tentio.

5. Ad auctoritatem Lorcae, asserentis Concilium Tridentinum loqui de bonis immobilibus Ecclesiae, non autem de fructibus; ideoque non obstante hoc Decreto, posse adhuc Beneficiarios Maioratus, & feudo- dos aliquos suis consanguineis emere, & donare respo- dendo bona immobilia vulgo non dicuntur redditus, sed fundamenta ipsorum reddituum; tum quia redditus ni- hil aliud est, quam fructus annuus, seu qui singulis an- nis percipitur; tum quia Episcopi non solent ex bonis Ecclesiae immobilibus suos consanguineos locupletare; sed solum ex fructibus: Concilium ergo voluit, contra hanc consuetudinem decernere; tum quia nomine rei ma- gis bonis immobilibus quadrat, quam redditus; est enim quod transcendente, & vniuersale, quod de bonis immobilibus, non minus quam de fructibus, in recto casu praedicatur; at hoc loco Concilij nomen rei Ecclesiae non conuenit, nec enunciatur de bonis im- mobilibus; dicit enim Concilium, res illa debere, vel posse consanguineis, si sint pauperes distribui: vbi certum est, Concilium non intelligere, quod bona immobilia, quasi intuitu paupertatis, distribui possint parentibus: tantum ergo nomine rei, fructus annuos intelligit: igitur etiam nomine redditus bona immo- bilia, sed fructus annuos intelligit ipsum Concilium. Obicit tamen Lorca, primum Concilium remittere ad antiqua iura, & Canones Apostolorum, in quibus de bonis immobilibus sermo est, vt patet ex *Canone 37. supra citatus* 39. vbi dicitur *Sed non eorum* (scilicet consanguineorum praetextu) *vendat quae sunt Ec- clesiae*. Secundo, ex illis verbis *Eas autem non distrahant*. Illud idem patet: nam distrahere, idem est, ac aliena- re, & a possessione Ecclesiae auellere: ergo de bonis im- mobilibus, non autem de fructibus, seu redditibus an- nuis loquitur Concilium.

6. Ad primum respondeo, Lorcam hunc Aposto- lorum Canonem (pace eius dixit) deprauasse; ibi enim nullum verbum exat venditionis rerum Ec- clesiasticarum; sed expressè prohibetur, ne ipsae res pa- rentibus propriis condonentur, sic enim scribitur: om- nium negotiorum Ecclesiasticorum curam Episcopus habeat; & ea, velut Deo contemplante, dispense- nec ei liceat: ex his aliquid omnino contingere, aut parentibus propriis, quae Dei sunt, condonare. In al- tera vero versione sub citatione *Canonis 37.* ita scribi- tur. Ne liceat autem ex his aliquid sibi vendicare, vel propriis cognatis, quae Dei sunt, largiri. Quod fit, vt de fructibus, seu redditibus annuis intelligatur *Canon*, & similiter Concilium Tridentinum.

7. Ad secundum respondeo, Concilium per hoc verbum *distrahere* tantum velle, ne res Ecclesiae à pauperum subactione, consanguineorum ergo, di- strahantur; fallum enim est verbum hoc idem esse, ac a domino, seu possessione Ecclesiae auellere; cum minus significet, quam alienare; nam quaedam di- cuntur propriè distrahi, quando vel à praesentia, vel ex manibus illius, qui eas posset accipere, subtrahun- tur: & quamuis significaret alienationem; tamen, quia per liberalem donationem fructus alienantur, vt sa- tis constat; potuit optimè Concilium hoc verbo ad donationem horum fructuum, quae fieret consanguineis, prohibendam, vt: Et haec omnia docet *Dualius, Doctor Sorbonicus 2. 1. D. Thoma, tract. de Cha- ritate, q. 3. de Eleemofyna, f. 598.* cui ego libenter ad- haereo.

8. Verum secundum opinionem Banny, & aliorum vbi supra, ad dubium positum in titulo huius resolu- tionis posset aliquis affirmatiuè respondere, nempe posse summum Pontificem dispensare cum Ecclesia- sticis, ne bona superflua in eleemofynas, & vltis pios teneantur expendere: & etiam posse à consuetudine introduci. Vnde Clerici in Hispania, & Gallia, vt tenet firmè Bannyus, stante dicta consuetudi- ne, non solum validè sed etiam licitè disponunt in Te- stamentis de rebus superfluis ad vltus non pios. Sed, vt dixi, ego huic sententiae non assentior, cum sit contra communem, & omnino respuendam esse, puto; magnas enim consequentias, secum traheret.

Sup hoc in Ref. praeterita propè fin. & inf. in Ref. 27. §. Sed. &c.

Sup hoc sup in hac ipsa- mer Ref. §. Et tandem, & in aliis eius not.

RESOL. XXI.

Quo ordine Episcopi, & alij teneantur superflua bono- rum Ecclesiasticorum erogare in opera pia?

Et an Ecclesiastici ex fructibus beneficij possint filios spu- rios alere, & dotem filia spuria dare? Ex p. 10. tit. 1. & Misc. 1. Ref. 36.

§. 1. **A**liqui asserunt, pauperes loci esse praeferen- dos quibuslibet aliis inter quos ij, qui ma- iori penuria premuntur praeferendi sunt. Quod autem spectat ad pauperes alterius provinciae, aut loci; exi- stimant, praefendam eis esse refectionem Ecclesiae, vel illius ornatum necessarium. Id autem probatur ex eo, quod in iure quando quis ob simoniam, vel confidenciam damnatur ad fructuum restitutionem, decer- nitur, eam esse pauperibus loci faciendam, aut Eccle- siae, in cuius contumeliam commissa est talis simonia, vel confidencia: deoque Ecclesiae resectio, & ornatu necessarius, post pauperum subsidium, per quod etiam intelligimus dotationem virginum, potissimum quae in euidens periculum propter egestatem, nonnun- quam coniciuntur, aestimari debet. Quoad autem ere- ctionem Monasteriorum, instructionem Collegiorum, vel alia eiusdem generis, nullus praescribitur ordo, sed arbitrio cuiusque relinquitur; ita vt quod voluerit praefere, legitimè possit. Et haec omnia docet *Dualius in 2. 2. D. Thoma, tract. de Charitate, q. 3. de eleemofyna, f. 598.* Idem asserit Lorca etiam in *2. 2. disp. 40. memb. 2. n. 40.* vbi sic ait: est tamen hic ordo seruan- dus, vt primò occurratur pauperibus loci, aut provin- ciae, à quibus desumuntur Beneficij redditus: & ita praeferatur hoc opus reliquis, vt non possint, hoc omisso alia eligi; sed prius sufficienter illorum pauperum necessitatibus subueniatur. Caetera autem, siue sint eleemofyna pauperum alterius provinciae siue qua- cumque alia, libera sui iura vt non magis vnum, quam alterum necessarium sit, sed potest Ecclesiasticus quod maluerit exequi. Ita ille.

2. Sed nò deseram hie apponere verba Patris Gar- ciae in *summa Theol. mor. tract. 1. difficult. 4. dub. 2. num. 10.* sic asserentis: Por pobres se entiende no solo los que necessitan de comida, ò vestido, sino tambien todos los que carecen de las cosas necessarias conforme su estado; de suerte que vn matquez, y vn Duque puede llegar à estado que se le podria dar muy licitamente de los bienes Ecclesiasticos, para que passe segun la calidad de su persona, y à fortiori se comprehendè debaxo de pobres, y causa pia, los Reli- giosos, sus Conuentos Capellanias, Hospitales, dotar pupilas pobres, &c. Misas, sufragios por las Almas; y finalmente todo lo que se endereça à misericordia ò piedad intuitu Dei; y aunque las rentas Ecclesiasticas, caeteris pauperibus es biè se emplen en los pobres donde està la Iglesia; ò donde se facan las rentas; pero no quita esto, que tal vez no se puedan aplicar à po- bres

bres, yà obras pias que esten fuera deitos lúgares. Vide Pater Molina de Inst. tom. 1. disp. 145. versus finem §. Illud verò, dicitur necessarium non esse, vt ea pia opera fiant in loco beneficii cum Nauarro quem affert, quãdo tamen aliud non postulat commune bonum Diocesis, Regni, aut totius Ecclesie; verbi gratia, si fiat Collegium in vniuersitate distante ad Ministros Ecclesie educandos, vel aliquid simile, vel non occurrit peculiari aliqua ratio, debere potius eiusmodi pia opera fieri in vtilitatem populi, qui ad eos redditus concurrunt: quam alterius. Vnde infert, licet congruum sit, quod Episcopus in loco Cathedralis Ecclesie vberiores elemosynas, & alia pia opera efficiat: expedire tamen, vt in aliis etiam sicut Diocesis Oppidis pro locorum indigentia, & qualitate id fiat; siquidem ab illis etiam redditus accipit. Pater Azorius, to. 2. lib. 7. c. 11. q. 2. cum Nauar. dicit iure communi nõ esse obligationem distribuendi, vel expendendi in eo loco, cum sacri Canones sanxerint, decimas esse soluendas ad vsus Clericorum Ecclesiarum, pauperum, & Peregrinorum etiam, atque Aduentum. Verum in facti contingentia, Episcopi non deserant legere Eminentissimum Card. Lugo de Inst. to. 1. disp. 4. sect. 3. n. 38. Ex his ego olim respondi non potuisse Cardinalem ex fructibus sui Episcopatus fabricare Ecclesiam Romæ, si pauperes sue Diocesis grauius egebant. Item consului, potuisse Episcopos, si non aderat præiudicium pauperum Diocesis, præbere Catholico Regi nostro, tam extremis necessitatibus pressio, in adiutorium belorum contra Hæreticos, aliquam summam denariorum ex fructibus Episcoporum.

3. Notandum, posse Ecclesiasticos ex fructibus Beneficii, spurios filios alere: vt docet Castus Palaus, tom. 1. tr. 6. disp. 2. punct. 5. n. 9. quia posito delicto; illius sustentatio iure naturæ debetur: imo illis debetur sustentatio iuxta qualitatem Beneficiarij ita vt maior debeatur dos filie spurie Sacerdotis nobilis, quàm pauperis, infimæque conditionis; intra limites tamen filie spurie, quæ longè inferioris conditionis est, ac filia legitima. Sic Molina disp. 246. ip. sine. Qui antecedenti vericulo hanc doctrinam limitat, vt intelligatur casu, quo Beneficiatus non habeat alia bona, quibus possit hæc alimenta filiis spuris præbere: quia si alia habet, ad illa filius habet ius, ac proinde pauper dici non potest. Fateor, hoc semper esse consulendum. At non audeo affirmare, ex obligatione faciendum esse; quia filius spurius ad omnia bona parentis æquale ius habet; non solum habet ius respectu personæ parentis, vt sibi detur sustentatio. Item ipse parens obligatus est alere filios spurios; ergo ex fructibus Beneficii eos alere potest, etiam si alia bona habeat: quia omnia onera, quæ Beneficiatio sunt annexa, ex fructibus Beneficii adimplere potest, alias non posset donationes remuneratorias facere ex fructibus Beneficii, si alia bona patrimonialia haberet. Et docet Valentia 2. 2. disp. 10. quest. 3. punct. 7. vers. neque in solum Ecclesiasticis.

RESOL. XXII.

De obligatione Episcoporum, & Beneficiarium ad elemosinas elargiendas. Ex p. 4. tract. 4. & Misc. Resol. 214.

Sup. hoc in Resol. seq.

§. 1. **D**Vrus erit hic sermo, sed verus; sic agit ait Iacobus Granado in 2. 2. D. T. boma contr. 3. tract. 11. disp. 3. num. 21. Ego quidem, vt in hac re dicam quod sentio, non damnare eum, qui quartam partem, si Episcopus sit, & qui quintam, aut sextam, si Episcopus non sit, elargiretur pauperibus, dummodo residuum post suam congruam sustentationem

piis aliis operibus impenderet, & non occurreret speciales, & vgentiores pauperum necessitates. Probat quia Ecclesiasticus non tenetur omnino redditus, qui illi supersunt post sustentationem, erogare pauperibus, quia bonam eorum partem possunt infumere in alia opera pietatis; ergo quantitas sub graui præsertim obligatione pauperibus eroganda, non potest censi iure aliquo determinata: patet consequentia quia nõ de diuino, aut naturali, vt collat, nec Ecclesiastico, quia modo Ecclesia nihil determinauit & quauis olim determinauerit quartam partem, iam cessauit illud præceptum, cum cessauerit fundamentum illius, nempe quod quarta pars redditu esset ab aliis seruata, & vere extaret; solum ergo standum est in hoc negotio prudētū arbitrio; sed prudētū arbitratu quartam partem; imò & minorem quantitatem esse sufficientem; ergo nõ est maior obligatio imponenda. Loquutus sum autem de quarta, & quinta parte, non quia omnibus tanta sit obligatio, quia multi Ecclesiastici erunt, quorum redditus non sufficiant, vt detrahatur quinta, imò nec octaua pars distribuenda pauperibus; sed quia ista quantitas in dictis casibus sufficiat vt vniuersique censetur obligationi suæ satisfacere, licet pingue sit beneficium: confirmatur, quia abundantes, & frequentes elemosynas censetur elargiri, qui de quinque mille aureis elargitur mille, sed ex nullo capite colligi potest, teneri Ecclesiasticum, nisi ad abundantes, & frequentes elemosynas; ergo satisfacit suæ obligationi, quartam si Episcopus sit, & quintam, si nõ Episcopus elargiendo. Minor probatur, quia caput illud tantum potest esse duplex; nimirum, quod sit pater pauperum, quod non possit superfluos sumptus facere. Neutrum autem horum probat quidpiam contra nos, non primum quia pater spiritualis pauperum satisfacit huic muneri copiosè illis succurrendo, eorum necessitates inquirendo saltem in generali, & quando peculiare, & grauiore necessitates occurrunt abundantiorum stipem erogando; & totum hoc fieri potest licet, licet in ordinariis necessitatibus non plus, quam quod diximus erogat; non enim exigit munus patris spiritualis, vt quicquid ipsi superest, illis donet, alioqui, vt dicebam, non posset in alia pia opera quidquam infumere, quod est incredibile; & contra praxim Ecclesie; nec secundum, quia præter elemosynam sunt alij sumptus non superflui, sed pij, & spectantes ad diuinum cultum.

2. Ex quo tandem infero si post congruam sustentationem, & elemosynam in quantitate dicta, & opera pietatis, in quibus magna latitudo est, velle Ecclesiasticus notabilem aliam quantitatem ex redditibus beneficii sibi reseruare ad vsus non pios, sed vanam ostentationem, aut superfluitatem, me non videtur, quo iure, aut titulo excusetur à culpa lethali; nam sacri Canones Ecclesiastica bona propterea *Patrimonium Dei* appellant, quia in Ministrorum Dei sustentatione, & piis operibus infumenda sunt; & absurdum est existimare non esse contra intentionem, & iustitiam voluntatem Ecclesie, quod hæc accipiantur ab Ecclesiasticis, vt prodigè, & variè infumantur. Confirmatur, quia grauissimi Doctores obligant laicos sub mortali; vt superflua omnia sui status erogat pauperibus: sed certum est, Ecclesiasticos esse multo strictius obligatos ad elemosynas, & pia opera; ergo certum est, teneri sub mortali ad erogandum, vel in aliis pietatis operibus infumendum superflua status sui; ergo peccant lethaliter, si in prophanis vsibus consumant Patrimonium Christi. Patet consequentia, quia hæc, quæ post congruam sustentationem supersunt, superflua sunt, nec ad decentiam status vilo modo pertinentia. Et sanè commune est inter Doctores pronuntiatum, quod quod superest beneficiario post suam congruam sustentationem, expendi debere in pauperibus.